

EUROPEISKA DATATILLSYNSMANNEN

Sammanfattning av Europeiska datatillsynsmannens yttrande om effektiv rättstillämpning i den digitala samhällsekonomin

(Den fullständiga texten till detta yttrande finns på engelska, franska och tyska på Europeiska datatillsynsmannens webbplats www.edps.europa.eu)

(2016/C 463/09)

Behandling av personuppgifter är en ofrånkomlig del av webbaserade tjänster. I EU:s strategi för en inre digital marknad erkänns potentialen hos datadrivna tekniker och tjänster att fungera som en katalysator för ekonomisk tillväxt. Sådana tjänster över internet har kommit att baseras på en ofta dold spårning av individer, vilka i allmänhet är ovetande om hur spårningen fungerar och i vilken omfattning den sker. Dominerande företag på dessa marknader kan hindra nya aktörer från att konkurrera med hjälp av faktorer som skulle kunna främja individers rättigheter och intressen, och de kan införa orättfärdiga villkor och förutsättningar som på ett oriktigt sätt utnyttjar konsumenterna. En uppenbart växande obalans mellan tillhandahållare av webbaserade tjänster och konsumenterna kan minska valmöjligheter, innovation och kvalitet i integritetsskyddet. Denna obalans kan också öka det pris som i praktiken betalas – i form av röjande av personuppgifter – långt utöver vad man skulle förvänta sig på fullt konkurrensutsatta marknader.

Under 2014 lämnade Europeiska datatillsynsmannen ett preliminärt yttrande om privatliv och konkurrenskraft i stordataåldern. Vi observerade där att EU:s bestämmelser om uppgiftsskydd, konsumentskydd, antitruståtgärder och koncentrationskontroll, trots uppenbara synergimöjligheter i fråga om öppenhet, redovisningsskyldighet, valfrihet och allmän välfärd, tenderar att tillämpas var för sig, enligt en "silomentalitet". Vi lanserade därför en debatt kring hur EU:s mål och standarder skulle kunna tillämpas med ett tydligare helhetsperspektiv. Det här nya yttrandet argumenterar för att strategin för en inre digital marknad innebär en möjlighet att inta ett mer samordnat perspektiv, och det preliminära yttrandet från 2014 uppdateras med en rad praktiska rekommendationer till institutionerna om hur situationen kan åtgärdas. Yttrandet tar upp den växande oron för att koncentration på digitala marknader kan skada individers intressen, i egenkap av registrerade men också i egenkap av konsumenter.

EU:s institutioner och organ, liksom de nationella myndigheter som genomför EU-lagstiftningen, måste upprätthålla de rättigheter och friheter som fastställs i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Flera av dessa bestämmelser, inbegripet rätten till respekt för privatlivet, skydd av personuppgifter, yttrandefrihet och icke-diskriminering, hotas av de normativa beteenden och standarder som för närvarande är rådande i cyberspace. EU har redan tillgång till tillräckliga verktyg för att bekämpa snedvridningar på marknaden som strider mot individens intressen och det allmänna samhällsintresset. Ett antal metoder som är praxis på digitala marknader kan strida mot två eller flera tillämpliga rättsliga ramar som var och en underbyggs av begreppet "rättvisa". I likhet med vad flera studier visat under de senaste månaderna, pekar vi på behovet av mer dialog, utbyte av erfarenheter och även samarbete mellan de parter som bestämmer spelreglerna i den digitala miljön. Vi understryker även behovet av att EU skapar villkor på nätet, liksom utanför, som innebär att stadgans rättigheter och friheter främjas.

I detta yttrande rekommenderas därför inrättandet av ett digitalt centrum för rättstillämpning i EU:s digitala sektor, i form av ett frivilligt nätverk av tillsynsmyndigheter som delar information, frivilligt och inom ramen för deras respektive behörigheter, om möjliga missförhållanden inom det digitala ekosystemet och de mest effektiva sätten att hantera dem. Detta bör kompletteras med vägledning om hur lagstiftare och tillsynsmyndigheter på ett enhetligt sätt kan tillämpa bestämmelserna för att skydda individen. Vi rekommenderar också att EU-institutionerna med hjälp av externa experter undersöker möjligheterna att skapa ett gemensamt område, ett utrymme på nätet, där individer i linje med stadgan ges möjlighet att interagera utan att spåras. Slutligen rekommenderar vi en uppdatering av bestämmelserna om hur myndigheterna ska tillämpa koncentrationslagstiftningen för att på ett bättre sätt skydda människors integritet, personuppgifter och yttrandefrihet på nätet.

I. DISKUSSIONSUNDERLAG

1. Yttrandets bakgrund och struktur

I vårt preliminära yttrande från 2014 om privatliv och konkurrenskraft i stordataåldern (nedan kallat *det preliminära yttrandet*) jämfördes EU:s rättsliga ramar för uppgiftsskydd, konkurrens och konsumentskydd, och slutsatsen drogs att

lagstiftningen på dessa områden uppenbart skulle kunna samverka bättre på den digitala marknaden⁽¹⁾. Vi lämnade några förslag till rekommendationer till EU:s institutioner, vilka utarbetades mer i detalj efter en workshop som hölls av EDPS i juni 2014⁽²⁾. Bland annat rekommenderades följande:

1. Skapa ökad förståelse för personuppgifters "värde" på digitala marknader och se över modellerna för marknadsanalys, särskilt när det gäller sådana webbaserade tjänster som marknadsförs som "kostnadsfria", med en retrospektiv analys eller efterhandsanalys av effekterna av verkställighetsbeslut.
2. Överväg hur man kan framhäva integritetsfrämjande tekniker och tjänster som en konkurrensfördel.
3. Granska EU-lagstiftningen och dess relevans för tjugohundratalets digitala marknader.
4. Överväg praktiska åtgärder för ökad samverkan mellan myndigheter i form av närmare dialog och gemensamma undersökningar.

VI. SLUTSATS

De mänskliga rättigheterna formulerades som ett sätt att skydda individers privatliv från statlig inblandning. Antitrustlagstiftningen har sina rötter i politiska beslut med syftet att bryta missbruk av monopolmakt, till nytta för samhället i stort. Konsumenträttigheter har växt fram som en skyddsmur mot handlare med ojusta affärsmetoder.

De möjligheter som stordata innebär i fråga om ökad produktivitet och konnektivitet bör åtföljas av skyddsmekanismer på stordataområdet. EU har de senaste åren visat prov på tydligt ledarskap när det gäller att främja högsta möjliga standarder för integritetsskydd på den digitala arenan. Den allmänna uppgiftsskyddsförordningen fungerar som ett riktmärke för skyddet av personuppgifter i den digitala ekonomin. För att skapa en digital samhällsekonomi som grundar sig på EU:s värderingar, kan EU göra mer med de verktyg som redan finns tillgängliga för att se till att produkter och tjänster främjar integritet och stärker de grundläggande rättigheterna. Ökad öppenhet, rättvis behandling, faktiska valmöjligheter och avsaknad av marknadshinder för modeller utan spärning är målsättningar som alla är fullständigt kompatibla och som kompletterar varandra.

Genom strategin för en inre digital marknad erbjuds en utmärkt möjlighet för EU att arbeta på ett enhetligt sätt mot dessa mål. En effektiv tillämpning av befintliga bestämmelser i EU:s lagstiftning är av största vikt. Vi tror att våra rekommendationer om ett digitalt centrum för rättstillämpning, tillsammans med ett tydligare helhetsperspektiv i hanteringen av marknadskoncentrationer samt främjandet av ett gemensamt område baserat på EU:s värderingar, skulle utgöra viktiga steg framåt. I en tid när lagar om uppgiftsskydd och integritet växer fram över hela världen, skulle detta kunna fungera som en plattform för ökat brobyggande till andra regioner i världen, med ökade möjligheter till dialog och samarbete mellan alla länder som står inför samma digitala utmaning.

Det sista ordet är inte sagt i denna diskussion. Europeiska datatillsynsmannen avser att fortsätta att underlätta diskussioner och hjälpa till att bryta ned sådana barriärer mellan olika politikområden och myndigheter som kan hindra upprätthållandet av skyddet av individens intressen och rättigheter.

Utfärdad i Bryssel den 23 september 2016.

Giovanni BUTTARELLI
Europeisk datatillsynsman

⁽¹⁾ Europeiska datatillsynsmannens preliminära yttrande om privatliv och konkurrenskraft i stordataåldern, *Privacy and Competitiveness in the Age of Big Data, The interplay between data protection, competition law and consumer protection in the Digital Economy*, från mars 2014.

⁽²⁾ Rapport från workshop om privatliv, konsumentskydd, konkurrens och stordata, *Report of workshop on Privacy, Consumers, Competition and Big Data*, av den 2 juni 2014: https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Big%20data/14-07-11_EDPS_Report_Workshop_Big_data_EN.pdf